

Tél, nyár, ősz, tavasz

• KORDA R.T. KIADÁSA BPEST •

P. PÁL:

TÉL, NYÁR, ŐSZ,
TAVASZ

BUDAPEST, 1939
KORDA R. T. KIADÁSA

Főegyházmegyei jóváhagyással.

Nyomatott; Korda R. T. nyomdájában, Budapest.

De furcsa! — gondoljátok alighanem, kedves kis olvasóim, mikor e könyvecske címét nézitek. Tél, nyár, ősz, tavasz . . . Hiszen az évszakok nem ilyen sorrendben következnek egymásután! Talán a nyomdában történt hiba s nem vették észre?

Nem; a nyomdában nem történt semmi hiba. Ebben az elbeszélésben valóban így következnek az évszakok egymásután: tél, nyár, — ősz és tavasz. Az első három már jóformán csak álom, — a negyedik azonban ragyogó, boldog valóság!

TÉL

Egy régi budai ház szerény földszinti lakásában élt családjával Szabó Károly. Derék, törekvő tisztviselő ember volt, ki a nagy háború után csak nehéz küzdelem árán tudott olyan álláshoz jutni, hogy övéit egyszerűen bár, de tisztességesen eltarthassa. Am azért se ő, se a felesége nem zúgolódtott, nem elégedetlenkedett soha. Hálások voltak azért, amit megadott nekik a jó Isten és nem vágytak olyasmire, amit el nem ér-

hettek. Örömeiket találták szépen fejlődő gyermekeikben, kiknek egészsége érdekében hozta meg a jó édesapa azt a nagy áldozatot is, hogy a hivatalától messze eső budai részen bérelt lakást. Így aztán, bár szegény volt, nem vehetett kertes házacsát és nyaralni se vihette gyermekeit, azok mégis kinn lehettek kora tavasztól késő őszig a jó levegőn, mert a régi földszintes háznak zöldelő bokrokkal beültetett, barátságos kis udvara volt. Egyik sarkában hatalmas akácfa ágai nyújtózkodtak a magasba s ennek fürtös virágai májusban elárasztották illatukkal az egész környéket, — később pedig a nagy leánder-bokrok illatos, rózsaszín virága varázsoltá kedvessé, barátságossá a kis udvart.

Mialatt a jó édesanya az ebédet készítette, a két nagyobb gyermek, Gyurika meg Sárika ott játszott a nyitott konyhaajtó előtt. Édesapjuk homokot hozatott oda s ők kis lapáttal, vederrel pompásan elszórakoztak benne.

— Tudod mit csináljunk? — szólta Gyurika egy meleg nyári napon kis hűgához. — Lapátoljuk el egészen a homoknak ezt a részét, így ni . . . Ez lesz a Vérmező.

— S itt lesz mögötte a Várhegy! — tervezte tovább hűgocskája.

— Aztán ráépítjük a Mátyás-templomot is! — folytatta Gyurika. És a két gyermek buzgón hozzáfogott a „Várhegy” alakításá-

hoz. Egészen ügyesen ment nekik, hiszen az óvodában már sokat gyúrtak, formáztattak s így kezük nem volt teljesen gyakorlatlan.

Sajnálták is, hogy az ebéd miatt abba kellett hagyniok a munkát. S mikor anyjuk ebéd után letette ágyacskájába a pici Lenkét és apjuk is ledült egy kicsit pihenni, ezzel állottak elő:

— Úgy-e anyus, kimehetünk tovább játszani?

— Jobb lenne, ha csak uzsonna után folytatnátok. Most igen nagy a hőség odakinn.

Sáríka hízelkedni kezdett.

— Ó anyuka, az nem baj! . . . Úgy szeretném beültetni a Vérmezőt fűvel, bokorral, virággal . . .

Anyus elmosolyodott.

— Hát nem bánom, menjetek, ha kedvetek van megizzadni!

Azzal vette a varrását s odaült a nyitott ablakhoz; onnan rá-rápillanthatott játszó gyermekeire.

Gyurika nagy iparkodással építette a Várat, — kis húga pedig buzgón „ültette“ a Vérmezőre a fűszálakat s leveleket.

Azonban nemsokára lassabban mozogtak, kedvük lankadt, — mégis csak igen forrón tűzött rájuk a júliusi nap. Gyurika végre is

megelégette. Megtörölte izzadt homlokát s befelé indult.

— Hü, de meleg van! — panaszkodott.

— Pszt! Halkabban! Fel ne költsd apukát meg a babát — figyelmeztette édesanyja mosolyogva. Aztán csendesen kiszólt az ablakon:

— Megizzadtál te is, Sárika?

— Bizony meg — bólintott lankadtan a kisleány.

— Gyere be te is!

— Ó a szobában is meleg van . . . — zsörtölődött Sárika.

— Csak gyere! Meglátod, milyen pompás hűvöset varázsolok ide nektek!

Sárika — kelletlenül ugyan, — de mégis csak bement.

— Mossátok meg hamar homokos kezeteiket, aztán üljetek ide velem szembe, ezekre a kis székekre — rendelkezett az okos édesanya.

— No, most húnyjátok be a szemeteket és ne is mocsanjatok, mert kezdődik a varázslat. Elviszlek benneteket a tél tündérének országába . . . De nem mese lesz ám, amit elmondok, hanem igaz történet! Mert én valóban jártam gyermekkoromban abban a gyönyörűséges országban s láttam tél tündérének csodás palotáját, de még a templomot is, melyben imádkozni szokott . . .

A gyermekek csakugyan mozdulatlanul ültek, — érdeklődő szemecskéjüket azonban hamarosan elfelejtették lehúnyva tartani. Anyjuk ugyanis halk hangon — hogy a szomszédban alvók fel ne ébredjenek — el kezdte mesélni nekik:

— Mikor én iskolás voltam, a Felvidék egyik kedves, barátságos városkájában laktunk. Testvérkém nem volt, de azért mégis nagyon vidáman teltek napjaim, mert volt egy édes, aranyos kis barátnőm, egy barnahajú, feketeszemű ruszin leányka: a Zuszka. Nagyon-nagyon szerettük egymást. Édesapja póstamester volt abban a messzi kis faluban, ahol nagyapámék laktak. Az én kis pajtásom csak a vakációt töltötte ott-hon szüleinél; az iskolaév folyamán nálunk volt mindig. Egy osztályba jártunk, egyforma idősök voltunk, egyforma nagyok és örökké jókedvűek. Együtt jártunk minden-hová s ha az öreg plébános bácsi véletlenül szembe jött velünk az utcán, már messziről kiáltotta felénk: Itt jönnek ni, Annuska meg Zuszka, az elválhatatlanok!

Sárikának hosszú volt ez a bevezetés. Közbeszólt:

— És vele voltál a tél tündérénél?

— Vele bizony! Tudjátok, ott a Kárpát-alján jóval előbb kezdődik a tél, meg sokkal több a hó is, mint itt Budapesten.

Anyus egyszer csak egy szép reggel ezzel költött fel bennünket:

— Keljetek hamar, fehér minden odakinn!

Egy pillanat alatt az ablaknál termettünk. És csakugyan fehérek voltak a háztetők, a kémények, a kertfal, a fák, minden, minden . . . A sok-sok hópihe szépen keringve szállott lefelé az égből, mintha minden kis angyalnak kiszakadt volna odafönn a dunnácskája.

Gyurika elnevette magát.

— De megijedhettek!

— Ó, ők azért nem kapnak ki a jó Istentől — vette Sárika védelmébe a kis angyalokat.

— De nem ám! — folytatta mosolyogva az édesanya. Nem is sajnálják ők tőlünk a hópihét. Hullatták bőségesen! Mi meg felvettük a kabátkát, vastag cipőt — s már az iskolába indulás előtt alaposan megdobáltuk egymást hógolyóval. Aztán az iskolában is vígan folyt a tízpercekben a hócsata. Nem voltunk mi kényesek; nem ijedtünk meg attól se, ha egy-egy jókora csomó hó a nyakunkba tévedt . . . Pedig brrr! de hideg volt!

— S hogy most a hógolyózásra gondoltok — úgy-e, már nincs is olyan melegeitek?

— Csakugyan nincs — felelte Gyurika csodálkozva. — Már nem is izzadok.

— De azért csak tessék tovább mondani

— türelmetlenkedett Sárika. (Hiszen tündérországról még mindig nem esett szó!)

— Mondom, persze hogy mondom — felelte az édesanya. — Hát úgy volt az, hogy amint beállottak a hideg idők, megnyitották a jégpályát. Ez volt csak az öröm! Minden ebéd után karonfogtuk egymást Zuszkával és siettünk korcsolyázni. Egész uzsonnáig vígan siklottunk, iringáltunk a tükörsíma jégen. Estig ugyan a sok korcsolyázó meglehetősen göröngyössé tette a jeget éles korcsolyájával, ám a kőművesek — akikre a pálya gondozása volt bízva — gondoskodtak arról, hogy másnapra ismét jó legyen. Esténként végigöntötték vízzel, ez éjszaka ráfagyott s reggelre ismét olyan síma volt a jég, mint a tükör. Amikor meg havazni kezdett, rögtön nekiálltak és seperték, seperték a havat a jégpálya szélére, úgyhogy a hófal napról-napra emelkedett körülötte. Lassan mind magasabbá vált minálunk, azután már a felnőtteknél is magasabb lett . . .

Karácsony felé egyszercsak azt vettük észre, hogy két kőműves a pálya egyik sarkán igen vastag, meghajlított drótokkal dolgozik.

— Mit csinálnak? — kérdeztük kíváncsian.

— Jégünnepélyt tartunk nemsokára, kasszonykám — felelte egyikük barátságosan — s ebből lesz a jéglugas.

— Jéglugas? — csodálkoztunk el. Milyen az?

— Hej, gyönyörű! Majd meg tetszik látni! Még asztal is lesz a közepén hóból és virág-bokrétá is kerül rá!

Másnap érdeklődve néztük meg a készülő lugast. A hóasztal csakugyan benne állt, a drótvázat pedig már vékony jégkéreg borította s itt-ott jégcsapok lógtak le róla. Harmadnapra a jég vastagabb volt s a jégcsapok nagyobbak.

Es ez így ment nap-nap után. Megtudtuk, hogy esténként mindig vizet öntenek rá, ami a kemény hidegben természetesen hirtelen odafagy. Így vastagszik a lugas jégfala s így válnak a jégcsapok valóságos függönyrojtokká.

Sokat gyönyörködünk a készülő lugasban és erősen készültünk a pompás esti ünnepségre, melyen katonazene is lesz, meg tüzijáték . . . Közben el-eltűnődünk azon, hogy milyen bokrétát tesznek majd a hóasztalra? Hiszen minden virág megfagy most odakinn . . .

— Ugy-e ti se tudjátok kitalálni, hogy milyen virág került rá?

— Nem bizony — felelte Sárka elgondolkozva és a fejét ingatta.

— Pedig de gyönyörű volt! — Képzétek: piros, sárga, zöld, kék villanykörték-ből kötött csokor állott az asztalon.

— És égtek is a villanylámpák? — kérdezte Gyurika ragyogó szemmel.

— Persze, hogy égtek! Csak úgy sugároztak! S gyönyörűen megvilágították belülről a jéglugast. Olyan volt az egész, mint egy tündérálmom!

— De szerettem volna én is látni! — sóhajtotta a kisfiú.

— Bizony mi is elragadtatással néztük, míg ott korcsolyáztunk körülötte a katonazene hangja mellett. Pedig nem a jéglugas volt ennek a szép téli estének az egyetlen látványossága!

Említettem már, hogy a jégpályát magas hófal vette körül s mondtam azt is, hogy a pálya gondozói kőművesek voltak. Hát ezek az ügyes emberek remek fehér palotát vágtak ki a hatalmas hótömegből. Szép egyenes falai voltak, ablakai, ajtóai, rendes fedele, kéményei . . . Ez a palota is villannyal volt kivilágítva s színes ablakain csak úgy ömlött ki a fény . . . A palota mögött pedig sűrű zuzmarával borított fehér fák állottak. Igazi tündérerdő!

Elbűvölve néztük.

— Ez a tél tündérének a palotája — suttogetta Zuszka.

Pár lépéssel távolabb hóból készült templom állott — s annak színes ablakain éppen úgy sugárzott ki a fény, a ragyogás.

— Ebbe a templomba meg imádkozni jár a tél tündére — tettem én hozzá.

Aztán csak álltunk, álltunk szorosan össze-

fogódzva és gyönyörködtünk tündérorszá-
ban . . .

A mese egyszerre megszakadt. Csend bo-
rult a nagyvárosi szerény kis szobára.

— A gyermekek meglepetten néztek any-
jukra, — majd Gyurika hirtelen hozzá lépett
s kisleány, nyers gyöngédséggel kezét az álla
alá téve fölemelte fejét.

Édesanyja szeme könnyel volt tele.

— Miért sír, anyuka? — kérdezte csodál-
kozva.

— Mert elveszett tündérország, az én szép
szülőföldem! . . . Erőszakkal idegen ország-
hoz csatolták . . . — Majd mélyet só-
hajtván tette hozzá: — Nem értitek ti még
ezt, kicsi bogaraim.

Sárika meleg szívecskéje azonban vigasz-
talást keresett. Hirtelen eszébe jutott kará-
csnyi nagy élménye. Rátette hát két kis
kezét az anyja kezére, azután fontoskodó
komolysággal az arcába nézve így szólt:

— Visszahozza a Jézuska — nem kell
búsulni! Lám az én elveszett babámat is
visszahozta. Még szép új ruha is volt rajta!

Az édesanya könnyei között is mosolyogva
ölelte magához az aranyos szívű kis vigasz-
talót.

NYÁR ÉS ŐSZ

Egyik év múlt a másik után. A gyermekek szépen nőttek, okosodtak; szüleiknek sok öröme telt bennük. Gyurika már a harmadik elemibe járt, Sárika meg a másodikba, mikor egy esős, hideg délután az ebédlőasztal mellett ülve szorgalmasan dolgoztak az iskolai feladatukon.

— Ejnye, úgy meggémberednek az ujjaim, hogy nem is tudok szépen írni! — szólalt meg a kislány és jól összedörzsölte két kezét.

— Befűtünk majd egy kicsit — biztatta édesanyja.

Sárikának ekkor hirtelen eszébe jutott valami.

— Emlékszik-e, anyus, hogy egyszer régen, mikor nagyon melegünk volt, a térről mesélt nekünk s mi pompásan lehűltünk tőle. Hát most mesélhetne a nyárról, hogy fölmelegedjünk!

Anyus elnevette magát.

— Csakhogy akkor nem a mesétől hűltetek ám le, hanem attól, hogy szép csendesen ültetek, míg a mesét hallgattátok. Felmelegedni pedig így bajosan lehet!

— De azért mégis mesélhetne anyus megint egyszer . . . Hiszen olyan szépen tud!

— No jó; siessetek elvégezni leckéteket,
— én addig meggyujtom a tüzet. Aztán oda-

ülünk a jó meleg kályha mellé s tartunk ismét mesedélutánt.

Ezt se kellett kétszer mondani a gyermekeknek! Egy-kettőre készen voltak a feladataikkal; pedig igazán lelkiismeretesen elvégezték!

— Tehát azt szeretnétek, ha ma megint nyári történetet mondanék? — kérdezte édesanyjuk, mikor odatelepedtek melléje.

— Igen, igen! — lelkesedett Sárika. — Hiszen azok olyan érdekesek! Emlékszel Gyuri, mikor anyuka babaszobát csinált Zuszka nénivel a dédanyus spárgaágyának magas zöldje között?

— Hogyne! Meg arra is, mikor kinevezték legelőnek a kert végét, ahol a ribizli-meg málnabokrok voltak — toldotta meg Gyuri nevetve.

— Bizony szépek is voltak azok a nyarak, miket én valamikor drága, öreg nagyszüleimnél töltöttem — mondta az édesanya elmerengve.

Tízéves koromban, a háború utolsó évében voltam utoljára az ő kedves kis falujukban. Nagyapó akkor már egészen egyedül élt. Szegény jó nagyanyó hősiesen állott mellette a nehéz háborús évek küzdelmeiben, — azt a gyászos hírt azonban, hogy mindkét derék fiuk elesett a harctéren, nem sokkal élte túl. Nagyapó kikísérte a virágos kis temetőbe — és az a drága sírhant immár

elszakíthatatlan szálakkal kötötte oda a hegyek között megbújt kis faluhoz. Semmikép sem akart hallani arról, hogy magányát odahagyja és mihozzánk költözzék.

Sok aggódással beszélgetett erről jó anyám Zuszka néni mamájával, mikor az az iskolai év végén leánykájáért jött.

— Ha csak egy pár hétre elmehetnék hozzá, — mondá anyus — hogy egy kicsit felderítsem s legalább a ruhaneműjét átnézzem, rendbe szedjem . . . De íme, itt van a harctérről betegen hazajött férjem; őt lehetetlen magára hagynom!

Ekkor közbeszóltam:

— Tudod mit, anyus? Engedjétek meg, hogy elmenjek én nagyapóhoz a szünidőre.

— Ó kislányom, — simogatott meg anyus szomorúan — már nincs, aki ott gondodat viselje. Az áldott jó nagymama már a mennyországban van . . .

— Nem is azért mennék, hogy nekem gondomat viseljék! — feleltem. — Én szeretném megtenni nagyapóért azt, ami telik tőlem. Elszórakoztatnám, felvidítanám . . . Hiszen tudjátok, hogy itthon is mókázom eleget. Bizonyosan elfelejtené egy kicsit a szomorúságát, ha egyetlen unokája mellette volna!

— Ez igaz — hagyta helyben anyus.

— No lám! — bátorodtam fel erre. Megnézném én azt is, hogy minden kabátján,

mellényén jó erősen állanak-e a gombok! . . . Szépen letörölném mindennap a port a szobájában; még virágot is tennék az asztalára . . . Hadd lássa, hogy szeretjük! Ez bizonyosan jól esnék neki!

Anyus könnyes szemmel simogatott meg. A dolog vége pedig az lett, hogy Zuszka néni mamája magával vitt engem is haza, a hegyek közötti drága kis faluba. Az volt a megállapodás, hogy aludni a póstamesterénél fogok, mert nagyapónak esetleg terhére lenne, ha az én ellátásommal kellene törődnie. Egyébként azonban az lesz a feladatom, hogy vele legyek s lehetőleg felvidítsem magános, szomorú napjait.

Azt hiszem, sikerült ennek a dolognak megfelelnem. Délelőttönkint ott csetlettem-botlottam jó nagyapám körül, míg gazdaságában jött-ment, intézkedett, — aztán oda-készítettem mindennap a nagy karosszék mellé a dohányt, meg a hosszúszerű pipát, hogy kezénél legyen, ha kiül ebéd után a vadszöllővel befuttatott tornáczra pihenni. Olyan jól esett látnom szép kék szemének derűs mosolygását, mikor fontoskodva, mókás komolysággal tanultam a dohányszita használatát, meg a dohányvágás hallatlanul fontos tudományát . . . Legjobban azonban azt szerettem, ha a délutáni meleg enyhüléssel elindultunk kettesben bolyongani erdőn, mezőn. Hogy ismerte ő a természet

csodás világát! Minden kis gyíkról, bogárról, fűszálról, virágról tudott valami érdekeseget mondani. Mennyit tanultam akkor tőle! Hazajövet aztán rendszerint a temető felé kerültünk s a vadvirágot, amit szedtem, letettük nagyanyó sírjára. Olyan gyönyörű ez a mezei virág, — mondtam egyszer — hogy nagyanyó biztonnyal éppen úgy örül neki, mint valamikor a rózsáinak, verbénáinak . . .

— Örül — felelte meleg hangon nagyapó. — Különösen azért, mert te hozod neki, az ő egyetlen kis unokája!

Zuszkával csak este, lefekvés előtt dugtuk össze a fejünket. Elmeséltük ilyenkor egymásnak, hogy mi történt a nap folyamán. Sokszor együtt gondoltuk ki, hogy másnap mivel is szerezhetnék örömet szegény öreg nagyapónak. Ó, nagyon jó barát-nőm volt ő. Hogy örült, mikor meghallotta a mulatságos dohányvágást! Vagy mikor elmondottam, hogy nagyapónak sétánk közben olyan jó kedve kerekedett, hogy megtanított egy régi szép magyar nótára . . .

Már a vakáció vége felé történt, hogy nagyapó egy délelőtt így szólt hozzám:

— No Annuskám, ma délután nagyot sétálunk, aztán a tetejébe szalonasütést rendezünk kinn az erdőn; jó lesz?

— Pompás lesz! — válaszoltam örömmel.

Délután csakugyan vállára kanyarította

kedvenc sötétzöld posztógallérját, zsebébe tette a kenyeret, szalonnát, s vidáman elindultunk fölfelé a kis patak egyre szűkülő völgyében.

Egyszer olyan helyre értünk, hol a hegyoldalról legörgött hatalmas szikladarab állta el a patak útját s a víz csak nagyot kerülve haladhatott tova. Nagyapó nem is figyelt arra, hogy én mily érdeklődéssel szemlélgetem a patak szeszélyesen kanyargó folyását. Neki nem volt ez ujság; bizonynal sokszor látta már, sokszor járt azon a helyen. Ő akkor is — mint sétáink közben annyiszor — a sziklákat nézegette; majd fölemelt egy követ, jól szemügyre vette, megforgatta és a zsebébe süllyesztette.

Aztán így szólt:

— Ne menjünk a patakpartján tovább, Annuskám; induljunk itt balra a hegy oldalában felfelé.

Készségesen engedelmeskedtem. Nagyapó mögöttem jött, mert egymásmellett nem fértünk volna el a szűk kis ösvényen. Kedvesen biztatott:

— Meglátsd, olyan helyre érünk nemso-kára, amely nagyon fog tetszeni neked!

Csakugyan: alig haladtunk felfelé vagy tíz percet, — sűrű bozótos helyre jutottunk. És — csak úgy piroslott felénk a rengeteg málna! Összecaptam a kezemet.

— Jaj de pompás!

Nagyapó mosolyogva mutatott a sűrűség felé:

— Terítve van uzsonnára. Tessék parancsolni!

Gondolhatjátok, hogy nem mondtam ezt magamnak kétszer! Vígan hozzáfogtam a málnázáshoz. De nem voltam ám olyan önző, hogy csak a saját becses gyomrocskámra gondoltam volna. Leszakítottam egy szép nagy levelet s a különösen szép nagy szemeket arra gyűjtöttem. Aztán én kínáltam nagyapót:

— Tessék parancsolni!

Megcirógatott s mosolyogva elfogadta. Én szívemből örültem, mikor láttam, mily jól esik neki a felajánlott üdítő gyümölcs.

— Ó, bár vihetnék Zuzskának is! — mondtam aztán. — De nincs semmiféle kosárkám vagy edényem . . .

— Kár, kár . . . — dörmögte nagyapó megint csak mosolyogva s csöndesen tömködte a pipáját.

Azután behatoltam ismét a rengetegbe és nagy élvezettel folytattam az uzsonnázást. Kis idő múlva visszatértem a legszebb málnaszemekkel — ám nagyapó nem volt sehol! Az ösvény üresen szaladt végig a hegyoldalon.

Megrémültem. Csak nem hagyott itt egyedül az erdőben! Hiszen medve is jöhet . . . És hirtelen mindenféle rémmesék jutottak eszembe a málnát kereső medvékről.

— Nagypóóó! — kiáltottam, ahogy csak a torkomon kifért.

— Hahóó! Jövök! — hallatszott messziről s én nemsokára megnyugodva pillantottam meg az ösvény felső végén apóka nagy körgallérját, ezüstös fejét.

— Jaj, de megijesztettél. Hol jártál?

Nagypó tiszta kék szeme derüsen csillogott, mikor huncutkodva ezt felelte:

— Az erdő királyánál. Megkértem, adjon kölcsön egy bögrét, hogy Zuszkának is szedhess málnát. Ime, itt küldi.

Ezzel egy ócska fülesbögrét adott a kezembe.

Elbámultam.

— Honnan hoztad ezt, nagypó?

— Mondom, hogy az erdő királyától. Az ő kincseskamrájából.

— No, ne tréfálj! — zsörtölődtem. — Tudod, hogy ezt úgyse hiszem el!

— Pedig elhiheted. Ha megszédted a málnát, akár be is mutatlak az erdő királyának. Azaz — bocsánat — bemutatom őt neked. Bemutatkozni ugyanis a hölgyeknek szokás, még akkor is, ha azok csak tízesztendős kis csirkék.

— Láttam, hogy hiába kérdezősködöm, — ilymódon nem sikerül megtudni azt, amit tudni szeretnék. Más utat választottam hát, hogy célomat elérjem. Hamarosan teleszedtem

a bögrét málnával, azután nagyapó elé álltam.

— Készen vagyok. Indulhatunk kérem, a királyi kihallgatásra!

— Helyes. Tehát csak egyenesen fölfelé az ösvényen.

Pár perc múlva fölséges virágos hegy-nyeregre értünk, honnan két völgyre nyílt gyönyörű kilátás. Végigláttuk a Kopár-völgyet, melyen jöttünk s melynek alján ott kanyarog a kis patak, és beleláttunk a túlsó völgybe, mely egy messzi kis falucskához vezetett.

— Milyen remek hely — mondtam őszinte álmélkodással.

— Örülök, hogy neked is tetszik — válaszolta nagyapó elégedetten. — Én ezt a helyet szeretem legjobban a környéken. Mióta nagyanyó itthagzott, sokszor üldögélek itt hosszasan. Magános sétáim közben itt szoktam megpihenni.

Annyi szomorúság volt e csendes, egyszerű szavakban, hogy nem is tudtam mit válaszolni. Csak melegen odasímultam nagyapóhoz. Ő megérezte szeretetemet. Átölelt s vidámabban folytatta:

— Nézd, milyen kényelmes gyeppadot készítettem itt magamnak a király lábainál. Mert íme, bemutatom neked ezt a hatalmas, odvas tölgyfát — ő az erdők királya.

Elnevettem magam.

— No hát! Tudtam az imént, hogy huncutkodszt, de erre nem gondoltam volna! Ám mondd csak: ennek a királyúrnak van bögréje? Talán kávézni szokott?

— Nem; csak engem kínál meg néha jó friss vízzel, ha megszomjazom, azért tart a kincstárában bögrét.

— És hol van az a kincstár?

— Azt senki más nem tudja a világon, csak ő meg én. De részesíteni fogunk abban a kivételes kegyben, hogy neked is megmutatjuk — ha nagyon szépen megkérsz bennünket.

— Jaj, hát nagyon-nagyon szépen kérek, — mert rettentő kíváncsi vagyok ám!

— No hát jöjj — felelte nagyapó. Nem szeretném, ha kifúrná az oldaladat a kíváncsiság, mert az szörnyű nagy baj volna!

Azzal odavezetett a hatalmas tölgyfa mögött a hegyoldalhoz. Fű, moha s mindenféle kúszónövény közül kandikált elő itt-ott a szürkés sziklafal. Nagyapó óvatosan félretolt néhány hosszú szederindát, aztán elmozdított a helyéről egy jókora szikladarabot.

Szép, száraz üreg tűnt elő. Kövek benne s egy erősfalú bádogdoboz.

— Ime, a kincstár! — mutatta büszkén. — Innen vittem imént a bögrét neked.

— S mi van a dobozban? — érdeklődtem kíváncsian.

— Most csak egy kis tartalékdohány — fe-

lelte nagyapó. — Azonban a kárpáti harcok idején, amikor olyan közel voltak hozzánk az oroszok, hogy nem tudtuk, nem válik-e ez a vidék is harctérre, ide rejtettem el családi iratainkat meg nagyanyó ékszereit. Biztonságosabb helyet sehol se találhattam volna számukra.

Kíváncsian kivettem a dobozt s belekukkantottam.

— Nini! — kés is van benne.

— Az ám — nézett bele a dobozba nagyapó is. — Vedd ki mindjárt, felszeleteljük vele a kenyeret meg a szalonnát. Hiszen kirándulásunk fénypontja, a szalonnasütés még hátra van!

Ezekután elindultam nagyapó utasítása szerint rőzsét gyűjteni. Megraktuk a tüzet, aztán hosszú, kihegyezett pálcákra szúrva forgattuk a parázs felett a szalonnát s csöpögtettük zsíráját az alája tartott kenyérre. Pom-pás multság volt.

Mikor a sütéssel elkészültünk, letelepedtünk a gyeppadra s hozzáfogtunk a falatozáshoz. Ez az uzsonna második fogása! — mondtam.

Nagyapó a szalonnázás befejeztével ismét pipára akart gyújtani. Zsebéből azonban a gyufaskatulya helyett véletlenül azt a kődarabot emelte ki, melyet odalenn a völgyben vizsgálgatott.

— Ohó, ez nem gyufa; ezt majd betesszük

a kincstárba a többihez — mondta és visszasüllyesztette.

— Miért nézegeted te sétáinkon egyre a köveket? — kérdeztem kíváncsian.

Nagyapó nem felelt azonnal. Hosszasan szipogtatta a pipáját s csak amikor már jól szelelt, csak akkor szólalt meg:

— Tudod te, mi a geológia?

— Nem én — válaszoltam vidáman. Aztán mókázva folytattam: Hogy mi a „lóg”, azt tudom; „iá” annyi, mint: csacsi, „geo” akkor bizonyosan: fül. Tehát: lóg a csacsi füle!

Célomat elértem: nagyapó jókorát kacagott ezen a badarságon.

— Az a csacsi pedig te vagy! — mondta.

— Hát okosíts ki, hogy mi az a geológia s akkor nem leszek csacsi!

— No, majd megtanítanak rá az iskolában. Aztán tünődve nézett rám.

— Miért is nem születnél te fiúnak, Annuskám! — sóhajtotta.

Nagyot nevettem. Eddig még sohasem volt baj az, hogy leány vagyok; hát most miért kellene fiúnak lennem?

— Bányamérnököt nevelnék belőled!

— Jaj de jó akkor, hogy nem születtem fiúnak! Hiszen rengeteget kellene tanulnom, — talán még egyetemre is járnom!

— Hát nem szeretsz tanulni?

— Dehogynem! Ám azért elég lesz ne-

kem négy polgári. Aztán tudod, mit fogok csinálni? Megtanulok gazdasszonykodni, főzni, — és eljövök hozzád, hogy ne élj ilyen magánosan. Úgy fogok gondoskodni rólad, akárcsak nagyanyó!

Nagyapó melegen a szívéhez szorított. Éreztem, hogy remeg az ajka, amint homlokon csókol. Aztán halkan ezt mondta:

— Köszönöm, kis virágszálam!

Szegény talán megérezte akkor, hogy tervem nem sikerül, hogy egészen magánosan fogja leélni hátralevő életét, mert a körülmények lehetetlenné teszik majd, hogy szerető gondoskodással körülvegyem. Nem is láttam többé soha; még az esküvőmre se jött el. De tudod-e Gyurika, hogy az utolsó nagy örömet te szerezted neki az életben azzal, hogy megszülettl. Igen boldog volt, hogy ha nem is fiúágon, de mégis csak van családjának folytatása; úgy érezte, hogy a jó Isten benned kárpótolja őt hősi halált halt fiaiért.

— Milyen kár, hogy már nem él szegény dédapó . . . — szólalt meg Gyurika. — Akkor megszerezném neki az örömet: bányamérnök lennék!

Sárika gondolatai egészen másfelé jártak. A nagyvárosban nőtt kisleányt az a málna érdekelte legjobban, mit anyja sajátkezűleg szedhetett az erdőben. Meg is szólalt:

— És elvitte anyuka a málnát Zuszka néninek?

— El bizony! Örült neki nagyon. S az az érdekes, hogy azon a napon ő is meglepetéssel várt engem. — Mutatok valami szépet! — kiáltotta felém már messziről.

— Nézd, mit vett ma reggel mamuka nekünk! Házaló járt a faluban. Egyik a tied, másik az enyém.

Két olcsó, de ízléses kis nyakék feküdt az asztalon. Vékony ezüstözött láncon két egyforma szívecske. Csupán annyi különbség volt közöttük, hogy az egyik közepén piros, a másikon kék kövecske ékeskedett.

— De szépek! — lelkesedtem igaz örömmel.

— Ki is lehet ám nyitni őket! — figyelmeztetett Zuszka. — Nézd meg, mi van bennük!

Kinyitottam. Egyforma picike Jézus Szíve-kép volt mind a kettőben.

— Tudod mit? — mondtam ekkor. — Fölajánljuk magunkat Jézus Szívének s e felajánlás jeléül mától kezdve mindig hordani fogjuk ezt a nyakéket.

— Jó — egyezett bele Zuszka készségesen. — És Jézus Szíve fogja a mi szívünket is mindenkorra összekapcsolni! Így ni! — folytatta, miközben a pirosköves szívecskét nyakamba csatolta, — egymáshoz leszünk kapcsolva örökre Jézus Szívével!

Én a másik szívecskét az ő nyakába akasztottam, aztán lelkünk egész melegével megöleltük, megcsókoltuk egymást. Így pecsételtük meg egész életre szóló barátságunkat.

— Ez a szívecske csörög most is anyus nyakláncán? — érdeklődött Sárika.

— Igen; az van odafűzve a Mária-érem mellé, melyet viselek.

— Tessék csak mutatni! — folytatta a kisleány s már emelte is le játékosan édesanyja nyakáról az érmet a mellette csörgő szívecskével.

— Hiszen ez kékköves! — mondta. — Mégis csak jól emlékeztem. Hát mégis az lett anyukáé?

— Azért van ez nálam, — világosította fel az édesanya — mert a szívecskéket kicseréltük néhány hónappal később, amikor el kellett válnunk.

— Miért kellett elválni?

Mert jött a nagyon, nagyon szomorú ősz . . . Jött a nagy háború utáni zűrzavar, aztán a trianoni béke, mely darabokra szabdalta Szent István földjét.

Azon a szomorú őszön mi még gondtalanul jártunk iskolába Zuzskával, — jó szüleim arca azonban egyre felhősebbé, egyre gondterhesebbé vált. S egy nap komor arccal hozta híről édesapám, hogy a csehek közelednek a városhoz; legjobb lesz, ha

menekülünk, mert ha bejönnek, reá — erős magyarsága miatt — a börtön vár.

Jó szüleim úgy határoztak, hogy Zuszkát a szakácsnőnkre bízzák, aki nagyapóék falujából való derék ruszin asszony volt; ő majd hazaviszi. A jó asszony sehogy sem értette, hogy ha eddig jól megvoltak egymással a tótok meg a magyarok, miért kell őket most elszakítani egymástól?

Mi sem értettük ezt Zuszkával. Csak nagyon fájt a szívünk arra a gondolatra, hogy nekünk, akik annyira szeretjük egymást, el kell válni, csak azért, mert én magyar vagyok, ő meg ruszin — s Isten tudja, mikor látjuk egymást újra. Búcsúzáskor zokogva borultunk egymás nyakába.

— A szívemet nálad hagyom! — mondta Zuszka és levette nyakáról a kékköves szívecskét.

— Itt az enyém cserébe! — feleltem és nyakába akasztottam a másikat.

Aztán a vonat elindult velünk. Könnyes szemmel integettem búcsút kedves kis pajtásomnak, míg csak el nem tűnt szemem elől . . .

Nemsokára megvonták a trianoni határt, — az én drága szülőföldem idegen országba került és legkedvesebb barátnőmet se láttam soha többé.

— Nem is írt soha anyusnak?

— Nem. Eleinte nem is tehette volna,

hiszen a póstai összeköttetés is megszakadt. Csak hosszú-hosszú idő múlva kaptuk meg nagyapó első rövid értesítését: hogy él és egészséges. Nála később kérdezősködtem Zuszka felől; azt válaszolta, hogy elvitték messze, egy cseh nevelőintézetbe. — Onnan nem is igen írhat magyar barátnőjének — gondoltam magamban. Később azt hallottam róla, hogy férjhezment a szomszéd falu tanítójához, aki ruszin születésű ugyan, de erősen cseh érzelmű. Így hát Zuszka néni bizonyosan nem is igen keresheti velem az összeköttetést. De azért meg vagyok győződve arról, hogy nem felejtett el engem s ő is imáiba foglal mindennap, mint én őt. Mert két olyan szív, melyet Jézus Szíve kapcsol össze, mindig összekötve marad; — még akkor is, ha országhatárt vonnak közéjük!

Gyurika e szavakra mélyen elgondolkozott. Aztán hirtelen felkiáltott ragyogó arcával:

— Tessék csak idefigyelni!

Azt tetszett mondani, hogy amit Jézus Szíve köt össze, az összetartozik mindig, azt még országhatár se választhatja széjjel. Apuka még a napokban azt magyarázta nekem, hogy az öreg Ferenc József király még a világháború elején felajánlotta országunkat Jézus Szívének. Így van, úgy-e?

— Így van, kisfiam.

— No hát, ha ez a föld Jézus Szívée, akkor hiába rajzoltak rá akármilyen vonalakat, — azzal mégse szakíthatták széjjel! Nem igaz?

Szabóné tudta, hogy fiacskája rendkívül éleseszű s férje éppen ezért nagy örömmel és sokat foglalkozik vele; — ez az okoskodás azonban annak ellenére meglepte. Elmosolyodott s így felelt:

— Gyurika, belőled nem bányamérnök lesz, de ügyvéd!

A gyermek elnevette magát.

— Az Úr Jézus ügyvédje?! Az egészen szép hivatal lenne! De azért azt hiszem, anyus, hogy neki nemigen van ügyvédre szüksége.

— Hát bizony nincs is — felelte az édesanya is nevetve.

Gyurika pedig fellelkesedve folytatta:

— Hiszen neki még annyiba se kerül az országelválasztó határt eltörölnie, mint nekem kiradírozni egy vonalat a füzetemből. És meg is tetszik látni, — egyszer csak meg is teszi! Eltűnik a határ, — s anyus mehet ismét haza a szép hegyek közé, — meglátogathatja Zuszka nénit is!

Az édesanya fájó vágyakozással sóhajtott fel:

— Ó, bár igazad lenne, drága kisfiam!

TAVASZ

És Gyurikának csakugyan igaza lett. Megjött Szent István királyunk halálának 900. évfordulója, az a csodálatosan szép 1938. esztendő, amikor Budapesten gyűltek össze az egész világ katolikusai a 34. Eucharisztikus Világkongresszus megtartására. Szent István népe buzgó áhítattal, mélységes magábaszállással készült a rendkívüli eseményre. És nem sajnált semmi áldozatot, nem kímélt semmi fáradságot, csakhogy minél fényesebb s minél méltóbb keretet adjon a hódolatnak, melyet a földkerekség az ő fővárosában mutat be az Oltáriszentségben rejtőző Üdvözítőnek.

A fölséges ünnepek lezajlása után Szabó Károly megrendült lélekkel fordult feleségéhez:

— Azt mondják, hogy az Úristent nagy-lelkűségben soha nem lehet fölülmúlni. No hát azok után, amit mi adtunk Neki, — okvetlenül kegyes szemmel kell letekintenie reánk, szegény magyarokra! Én egy cseppet se csodálnám, ha most váratlanul valami nagy-nagy örömben részesítene bennünket!

És csakugyan megérkezett még ugyanannak az évnek őszén az a csodálatosan szép magyar tavasz, melyen a börtönfalként szorító trianoni határ egyetlen csepp vér ontása nélkül megnyílt s az egymástól húsz eszten-

deje erőszakkal elválasztott testvérek ismét egymás nyakába borulhattak . . .

*

A rádió bemondója megszólalt:

Legközelebbi műsorszámunk: Mit üzen a rádió? . . .

Szabóné fölneézett varrásáról, de nem zárta el a készüléket, — hiszen a gyermekek nem tanultak már. Gyuri a lombfűrészével foglalatoskodott, Sári meg a kis Lenkének segített a babáját öltöztetni s közben egyre pörölt a körülöttük tipegő Öcsivel, mert a kis kópé egymásután hordta el keze alól a legszebb babarongyokat.

„Jó szívvel köszöntöm kedves hallgatóimat . . .” kezdte a rádióban a jól ismert hang. És szálltak az üzenetek közelbe, távolba, messzi idegen országokba, tengeren járó hajókra . . .

— Milyen csodálatos találmány is ez a rádió! — elmélkedett csendesen Szabóné, miközben szorgalmasan öltögetett. Hogy össze tudja hozni az egymástól messzeszakadt szíveket . . . Egyszer csak ismerős név ütötte meg a fülét:

„Antalovszkij Zuszka, férjezett Dankulinecz Fedorné keresi gyermekkori barátnőjét, Szabó Károlyné, született Ladamóczy Annát, aki valószínűleg Budapesten lakik. E címre kér híradást róla . . .”

— Apus, apus! — rontott a másik szobába a nyakigláb Gyuri, miközben majd feldöntötte az útjába eső széket:

— Anyust körözik a rádión!

•

És alig egy hét múlva hosszú, meleghangú levél érkezett a drága Kárpátalja egy kies falucskájából a húsz éve hallgató gyermekkori barátnőtől. Nem lehetett e levelet másként olvasni, mint könnyes mosolygással. Megható volt, hogyan buggyant fel írója szívének mélyéről a régi ragaszkodás, mihelyt leomlottak a gátak, melyek barátnőjétől távoltartották: meghalt magyarellenes érzelmű férje és megnyílt az országhatár . . . És mosolyt fakasztó volt a sok furcsa, kedvesen nyakatekert mondat, melyet a gyermekkor óta nem használt magyar nyelven papírra vetett.

„. . . Mikor férjem meghalt, mindjárt gyöttünk vissza enyim két gyerekkel mi szép falunkba. Itt jobb nekünk kevest. Anna oly szép, segíti nekem háza körül. Petró erős klapac, — szalad, mint vad csikó. Járnak iskolába. Petró okos! nagyon okos. Lesz „feltaláló“, ő mondja; mindig furjafaragja. Te is fogod szeretni enyim gyermekeimet, ha ismernél . . .”

— Hogy szeretném-e? Hát persze hogy szeretném Zuszka gyermekeit! . . .

— Tetszik nekem ez a Petró gyerek — jelentette ki Gyuri komolyan. — Azt hiszem, jó barátok lennénk!

— Én is úgy szeretném ismerni Annát! . . . Ó hívjuk meg őket karácsonyra — símult Sárika hízelkedve édesanyjához.

Szabóné csendes szóval fordult férjéhez:

— Ime a szív szava . . . Erőszakkal vont országhatár, gyűlölet, félrevezetés, — minden hiábavaló; az ősi összetartozás érzését kiirtani nem tudja. Él az tovább az új nemzedékben, mely pedig már nem is ismeri egymást . . .

— Hála Istennek, most már semmi akadály a sincs annak, hogy megismerje — válaszolta az édesapa. És hiszem, hogy gyermekeink Isten kegyelméből már éppen olyan egyetértésben fognak együtt élni, mint annakidején apáink és nagyapáink éltek.

— Ugy-e meghívhatjuk őket, apus?! — fordult erre Gyuri ragyogó szemmel édesapjához.

— Hogyne! Csak hadd érezzék, akiket húsz évig erőszakosan távol tartottak tőlünk, hogy a magyar szív a régi testvéri öleléssel tárul feléjük!

*

A hópelyhek puhán, csendesen szállingóztak Budapest utcáin a korai alkonyatban. Sárika izgatottan járkált le s fel édes-

apja mellett a Keleti-pályaudvar érkezési oldalán. Óriási volt a forgalom; hiszen aki csak tehette, igyekezett övéihez a karácsonyi ünnepekre.

Végre megszólalt a pályaudvar hangszórója:

„A miskolci gyors bejár az első vágányra . . .”

— De mi lesz, ha meg nem ismerjük őket?! — nyugtalankodott a kisleány.

— Ó, attól ne félj — biztatta édesapja. — Meglásd, egyenesen hozzájuk vezetlek! Hiszen tudjuk, hogy kiket várunk! Zuszka néni anyukáddal egykorú és bizonyosan fekete ruhát hord, mert még gyászolja az urát. Két gyermeket hoz; a leányka olyan idős, mint te vagy, — a fiúcska kisebb. Idegenül fognak körülnézni, mert ilyen nagyvárosi forgatagban sohase jártak még . . .

— Ott vannak ni! Nézd azt a két fitos orrocskát, meg azt a két csodálkozó gyerekarcot! Ezek a mi kárpátaljai vendégeink! — és már sietett is barátságos üdvözléssel az érkezők felé.

— Jaj de jó, hogy elibénk jöttek! — mondotta Zuszka néni megkönnyebbült szívvel. — És ez Sárika ugy-e? Éppen olyan, akárcsak enyim Annuska, mikor volt kicsi! Sárika megölelte Annát.

— Isten hozott, testvérke! — mondta

szíve minden melegével; — s Isten hozott téged is, te kis „feltaláló”!

Petró kissé bizalmatlanul fogadta az üdvözlést; elvégre: egy szót sem értett belőle. Közelebb is húzódott anyjához s komoly képpel megkérdezte: Mit mond?

— Falusi fatuskó az enyém fiam, — mentegette édesanyja, mialatt a társaság kifelé igyekezett az állomás épületéből. Sáríka ment elől Annával; kart karba fűzve haladtak olyan természetesen simulva egymáshoz, mint 20 évvel azelőtt édesanyáik. Pedig még nem is értették egymás szavát.

— A villamosok zsúfolva vannak ilyenkor, menjünk talán gépkocsin — ajánlotta igaz vendégbarátsággal Szabó Károly.

Mikor Petró megtudta édesanyja tolmácsolásából, hogy miről van szó, — felragyogott a szeme és egy hirtelen, boldog mozdulattal oly hálásan ölelte meg az eddig soha nem látott férfi karját, hogy annak szívét egy csapásra bevette. Szabó Károly szeretettel cirógatta meg a kedves gyermeket, mikor anyja magyarázatából megtudta a nagy boldogság okát: Petró legforróbb vágya, álmainak álma volt, hogy egyszer gépkocsin ülhessen, mégpedig a kocsivezető mellett; és íme, most ez a vágya is teljesül!

Felejthetetlen élmény volt a messziről jött két gyermeknek ez az esti kocsikázása végig a tündérien kivilágított fővároson.

Régen aludt már az egész ház, mikor a két édesanya végre arra gondolt, hogy pihenni tér. Hiszen annyi, de annyi elmondanivalójuk gyűlt össze a távollét hosszú hús esztendeje alatt! És amikor vetközni kezdtek, meghatottan pillantották meg egymás nyakán testvéri szeretetük zálogát: a Jézus Szíve képét rejtő s gyermekkoruk óta hűségesen őrzött ezüst szívecskét.

Könnyes mosollyal néztek egymásra.

— Visszacseréljük most? — kérdezte a vendég.

Szabóné így felelt:

— Visszaadom a kékköves szívecskédet, de majd a kislányod nyakába akasztom; te meg add a nálad levőt az én Sárikámnak. Hadd fűzze immár az Úr Jézus Szívének szeretete gyermekeink szívét egymáshoz!

S így a két kislányt karácsony szombatjának már kora reggelén kedves meglepetés érte: ott várta őket az asztalon egymás mellett a két gyermek-ékszer csak úgy, mint édesanyjukat valaha réges-régen.

— Nagyszerű! — örvendezett Sárika. — Zuska néni, tessék megmondani Annának, hogy mostantól kezdve ő is Jézus Szívének gyermeke lesz, mint én vagyok. Mert én szívőrárdista vagyok!

— Szívőrárdista? Mi az?

Anna érdeklődése oly nagy volt, hogy anyja alig győzte tolmácsolni Sárika fel-

világosításait. És annyira fellelkesedett, hogy alig várta a legközelebbi gárdista-gyűlést, mert oda ő is el fog menni.

— Ha nem érted még jól, amit ott majd hallasz, az nem baj — biztatta kis pajtása. — Játsszani már fogsz tudni velünk. Remekül szoktunk ám mulatni a gyűlés végén!

A délelőtti egyébként is igen vidáman telt el. A vendégek pompásan érezték magukat a barátságos, meleg családi fészekben. Csak egy volt a bökkenő: a gyermekek nem értették még egymás nyelvét! Egyre csilingelt a lakásban hol innen, hol onnan egy kedves gyermekhang:

— Anyus, hogy mondják ruszinul azt, hogy . . . ?

— Mama, hogy mondják magyarul azt, hogy . . . ?

S közben kézzel-lábbal folyt a magyarázgatás, ami sok derűre, kacagásra adott alkalmat.

Szabó Károly elvállalta, hogy mindjárt ebéd után elviszi a vendég gyermekeket kirakatokat nézni. Hiszen a karácsonyi kirakatok pompája, ragyogása olyan Budapesten, hogy még a helybelieket is el szokta bűvölni, pedig azok eléggé hozzá vannak szokva a pazar kirakatok látásához. Milyen soha nem élvezett gyönyörűség lesz hát ez a faluról jött gyermekeknek!

Anyus úgy rendelkezett, hogy csak

Gyuri menjen velük, — Sáríkának otthon kell maradnia. A két mama ugyanis a délután folyamán az ünnepi kalácsot, a karácsonyi mákos-diós patkót akarja elkészíteni s nem lenne jó, ha az apróságok ott lábatlankodnának körülöttük a konyhán. Vigyázzon hát Lenkére meg Ócsikére; szórakoztassa őket szépen, hogy ne legyen számukra túlságosan hosszú a Jézuska-várás délutánja . . . Sőt vigyázzon arra is, hogy ne kíváncsiskodjanak és az ebédlőnek még a tájékára se menjenek. Hiszen történt már olyan is, hogy az angyalkák egyszerűen elröppentek a karácsonyfával, melyet a Jézuska rendeléséből fel akartak állítani; a kíváncsiskodó gyermekeket ugyanis nem szeretik! . . .

Karácsonykor hamar sötétedik s így már régen égtek a lámpák mindenfelé, mikor a várost járók hazaérkeztek. Annának meg Petrónak csak úgy sugárzott az arca és annyi mindent akartak anyjuknak úgy hirtelenjében elújságotolni, hogy bár siettek, hadartak, nyelvük mégsem tudta követni gondolataik iramát. A házigazda derűs arccal figyelte őket s mikor végre elhallgattak kissé, hogy lélekzetet vegyenek, ő is megszólalt:

— Mondhatom, hogy bámulom a gyerekeinket! A kirakatok előtt jobbra-balra mutogattak, hol egyik pöttyentett el valamit

ruszinul, hol a másik magyarul — s egészen szépen megértették egymást, pedig mindössze egy napja vannak együtt! Engem boldogult jó édesapám már egy éve taníttatott drága pénzért németül, mikor még mindig alig tudtam egyebet annál, hogy: Nix dájcs!

Felesége elnevette magát.

— Persze, mert alföldi gyerek voltál! Azoknak forog a nyelve oly rettenetes nehezen az idegen szóra, hogy az ember minduntalan azt hinné: no, e percben ficamodik ki! A Kárpátalján egészen másként van ez . . . Ugy-e Zuszka? A kárpátaljaiakra csak úgy ragad egymás nyelve . . . Nem tanultam én soha ruszinul, mégis tudok; Zuszkának ruszin volt az anyanyelve s mégis értett mindent magyarul, mikor elindultunk együtt az iskolába . . .

— De szép idők is voltak azok . . . — mélázott el a vendég. — S emlékszel-e, mily izgalommal vártuk mindig együtt a Jézuska érkezését?

— Hogyne emlékezném . . . Most meg íme, — Isten kegyelméből — gyermekeink körében várhatjuk az ő jövetelét!

És a kis Jézus nem is feledkezett meg az őt szerető kedves családról, meg annak vendégeiről. A gyermekek boldogan ugráltak körül a ragyogó karácsonyfát és ujjongva szemlélték az alatta levő ajándékokat. Volt

közöttük egy nagy értéket képviselő darab is: egy szép és finom ezüstóra láncsal. Ezt Gyurikának küldte a keresztapja. A fiú boldogan illesztette bele a láncot gomblyukába s az órát büszkélkedve tette felső kis zsebébe.

Apja mosolyogva nézte.

— Ha hosszúra nőtt is a lábad, nem való az még neked, fiam. Ráérsz majd akkor is viselni, ha már nagy diák leszel.

Gyuri nem szívesen hallotta ugyan ezt, de azért belátta, hogy apjának igaza van. Osztálytársai csakugyan üresfejű hencegőknek tartanak, ha órával jelennék meg közöttük.

— Hát hiszen tudom, hogy ez az iskolába nem való — felelte. — De az ünnepek alatt itthon legalább hordhatom?

— Azt nem bánom — válaszolta édesapja. Gyuri felbátorodott.

— És majd a nagy vakációban is; jó?

Apja nem akarta a kedvét rontani.

— No, hát tekintettel arra, hogy ilyen hosszúra nőttél, akkor majd valószínűleg megengedem. De csak ha kifogástalan lesz az évvégi bizonyítványod.

Gyuri meg volt elégedve. Hiszen a bizonyítványa ellen eddig sohase volt kifogás, és ha Isten megsegíti, nem lesz ezután sem!

Zuszka néni is előhozta kedves szerénységgel a karácsonyi ajándékokat, miket régen látott barátnőjének hozott.

— Tudod, hogy az én szegénységemtől

nem sok telik, — mondta kissé pirulva — de azért igyekeztem olyasmit hozni, aminek megörölsz . . . Azt hiszem, igazi kárpátaljai málnából főtt lekvárt régen ettél.

Szabóné boldogan nyitotta ki az üveget.

— Ez az illat! . . . Nem éreztem, csak valamikor réges-régen odahaza nagyanyónál . . .

Aztán egy kosárka gyönyörű alma került elő.

— Ez arról a fáról való, mely a házunk előtt áll . . . Csak látnád, milyen óriásira nőtt! Jó nagyapádtól kaptuk hozzá az oltógallyat valamikor réges-régen . . .

— Drága jó nagyapó . . . — mondta a háziasszony csendesén és szeme könnybe lábadt.

— Tőle is hoztam neked emléket, nézd.

Szabóné kegyelettel vette kezébe, amit barátnője átnyújtott neki: egy régi Rákóczi-pénzt, melyhez jóművű kis kulcs volt erősítve. Könnyein keresztül is mosolyogva ismert rá.

— Milyen jól emlékszem erre a libertásra! Az óraláncán hordta nagyapó. De mintha kettő függött volna ott . . . És vajjon minek a kulcsa ez, mely hozzá van erősítve?

— Nem tudom. Nekem röviddel a halála előtt adta kezembe, — de hogy mit akart vele, azt már nem bírta megmondani szegény. Menyasszony voltam akkoriban s bizony

nagyon ritkán láttam jó nagyapádat. Nem mintha hálátlanul elfelejtettem volna azt a sok jót, miben az ő házában mint gyermek részesültem, — de vőlegényemnek nemigen volt ingyére, hogy a régi magyar urasággal fönntartsam az összeköttetést.

Mikor azonban az öreg Paraszka — ki utolsó éveiben gondját viselte — rémülten szaladt hozzánk, hogy telefonáljunk a városba orvosért, mert a tekintetes úr hirtelen összeesett, bizony mégis csak futottam hozzá. Mire odaértem, a szomszédok már köréje gyűltek s ágyára fektették. Úgy látszik azonban, nem vesztette el teljesen eszméletét, mert amikor mellé léptem, felém fordult, szemét kinyitotta s mintha meg is örült volna jöttömnek. Egyik kezével erőtlenül az óraláncához nyúlt, leakasztotta ezt a kulcsot s felém nyujtotta. Elvettem, de tanácstalanul néztem körül; azt gondoltam, hogy talán valamelyik fiókjából kíván valamit. Mikor aztán rá pillantottam, láttam, hogy a szája mozog, beszélni szeretne. Ám megérteni nem bírtam; csak úgy rémlett nekem, mintha a te neved lenne ajkán.

Talán a halálra gondol, s ezt a libertást emlékül akarja hagyni neked — villant meg hirtelen agyamban és így szóltam:

— Annuskáé lesz! Csak most ne tessék megerőltetni magát a beszéddel. — Láthatóan megnyugodott s lehúnyta ismét a szemét.

Aztán nemsokára jött a plébános úr; estére megérkezett az orvos is, de segíteni nem tudott rajta. Meghalt a nélkül, hogy meg tudta volna mondani, mit tegyek a régi Rákóczi-pénzzel. Így hát csak gondosan el tettem s kegyelettel megőriztem számodra mint utolsó, drága emléket.

Szabóné meghatottan hallgatta az elbeszélést, aztán rövid gondolkodás után magához intette legidősebb gyermekét.

— Akasszad az óraláncodra kisfiam s őrizzed mindig, mint dédapádtól reád maradt szent emléket. Tudod, hogy ő mindössze néhány hónappal élte túl a te születésedet s életének utolsó nagy-nagy öröme te voltál. Légy olyan derék emberré, hogy necsak öröme, de büszkesége is lehess mindig!

Gyuri tisztelettudóan hallgatta anyját, teljesítette is, amit kívánt tőle, ám a komoly szavak most nem sok nyomot hagytak lelkében. Hiszen az a karácsony ragyogásával volt tele! Sietett is vissza, hogy folytassa a játékot kis barátjával. Petróról ugyanis már tudta a Jézuska, hogy a gépeknek valóságos kis bolondja s így pompás felhúozható vonatot hozott neki. Kimondhatatlan boldoggá tette vele a gyereket, aki jóságos vendéglátója útmutatása nyomán bámulatos ügyességgel építette meg a pályát, rakta le a vágányokat, kapcsolta össze a kocsikat, s ujjongott, mikor vonatja elindult. A játék további fo-

lyamán is oly hozzáértéssel mutogatott, magyarázott Gyurinak mindenfélét, hogy Szabó Károly — aki csendesen figyelte — őszinte meglepetéssel állapította meg magában:

— Ez a gyerek csakugyan rendkívül ügyes és értelmes! Ez csakugyan viszi még valamire!

Mozdonyától még akkor se tudott megválni, mikor a társaságot vacsorázni hívták. A házigazda mosolyogva nézte, hogy még az asztali áldás alatt is, mikor pedig nagyon komoly akart lenni, keményen magához szorítva tartotta drága kincsét. De aztán, mikor a háziasszony letette az asztal közepére az ételt, a nagy tál mákos tésztát, Petró arca megint csak széles mosolyra derült; még az orrocskájáról is csak úgy sugárzott a boldogság. És a legteljesebb meglelégedéssel jelentette ki:

— No itthon vagyunk egészen!

A mamák nevetve fordították le ezt a mélységes meggyőződéssel tett kijelentést. Erre Szabó Károly is nevetve, de nagy-nagy szeretettel ölelte szívére a ragyogó képű gyermekeket.

— Itthon bizony, kisfiam — mondá melegen. — Mégpedig mindenkorra!

*

A karácsonyi vakáció úgy elrepült, mint egy álom. A hideg nem volt nagy, bízvást el lehetett hát nap-nap mellett vinni a ven-

dégeket Budapest valamely szépségének, érdekességének megtekintésére. Azontúl a gyermekek játszottak, szórakoztak a kedves, meleg családi fészekben, s úgy megszerették egymást, olyan boldogok voltak együtt, hogy a válásra még csak gondolni sem akartak.

Pedig hát hiába, — közeledett annak a napja. Hiszen a világon végeszakad egyszer mindennek, még a legkedvesebb együttlétnek is.

— Hát csakugyan indulunk holnap? — fordult Petró mélyen elbúsulva édesanyjához. Neki különösen nehezére esett arra gondolni, hogy el kell szakadnia onnan, hol minden iránt érdeklődő, tanulni vágyó lelke annyira gazdagodhatott. Meg aztán valahogy a szívecskéje is nagyon odatapadt új barátaihoz. Ő ugyan csupán Gyurikát nevezte nagy komolyan „legjobb barátjá”-nak. Azt csak öntudatlanul érezte, hogy egy másik igaz barátira is szert tett budapesti tartózkodása alatt s ez nem más, mint Károly bácsi, aki most is vigasztalóan cirógatta meg a fejét.

— Visszajössz még mihozzánk, kisfiam! Hiszen látod, ha feltaláló akarsz lenni, tanulnod kell sokat, nagyon sokat. Majd itt fogsz iskolába járni!

— Bizony a tanító úr is egyre mondja, hogy taníttatni kell majd ezt a gyereket — szólalt meg édesanyja. — Nagy gond ez

nekem; nem tudom, hogyan telik majd arra, hogy kiadjam a házból!

— Hát majd nálunk lakik s innen jár iskolába — válaszolta a derék házigazda. — Immár Petró lesz Gyurinak olyan elválhatatlan jó pajtása, mint valamikor Zuszka volt Annuskának.

— Ó Istenem . . . Hiszen ha ez csak úgy menne! — sóhajtotta az özvegy. — Még a békebeli boldog világban is igen nagy dolog volt az, hogy Zuszka jószágos szülei engem magukhoz vettek; hogy is lehetne manapság ilyen áldozatot elfogadni egy nagy családú tisztviselőembertől!

— Pedig hát én azt tartom, — felelte a nemesszívű Szabó Károly — hogy ha asztalunknál Isten kegyelméből jóllakunk napon-ta hatan, jut ott a hetediknek is. Az ilyen tehetséges gyermeket valóban kár lenne támogatás nélkül hagyni.

Nincs olyan édesanya, akinek ne esnék jól, ha gyermekét dicsérik; hát ha még megcsillogtatják előtte gyermeke szép jövőjének, érvényesülésének lehetőségét!

A fiatalasszony fel is hagyott az ellenkezéssel.

— Hiszen én végtelenül hálás lennék a gyámolításért . . . S ha készpénzzel nem is iegn tudnám megfizetni a gyermek ellátását, igyekezném majd úgy viszonzni némileg

a jószágot, hogy a család nálam nyaralna a pompás falusi levegőn . . .

Szabóné szívből elnevette magát.

— Zuszka, a barátságoknak is van ám határa! Ha én ennyi gyerekekkel a nyakadra mennék, az igazán sok lenne a jóból. Hiszen ez valóságos megszállás lenne!

Az édesapa nevetve mutatott két nagyobb gyermekére:

— Pedig nézd, hogy felcsillant ezeknek a szeme!

Hát már hogyné csillant volna fel! Minden nagyvárosi gyermeknek tündérálom a falusi tartózkodás, a madárdalos erdő, a zúgó patak, a vadvirágos rét, — hát még nekik, kiknek szívébe édesanyjuk ugyancsak beleoltotta szűkebb hazájának, a drága Kárpátjának forró szeretetét!

Sárika körül is cirógatta édesapját és hízelegve duruzsolta a fülébe:

— Ó, én nagyon-nagyon szívesen elmenék ám Zuszka néniékhez! . . .

És megtörtént a megegyezés. E szerint: a két nagyobb gyermek a nagy vakációt majd Zuszka néninél fogja tölteni, aki szeptemberre Petróval együtt hozza vissza őket Budapestre.

Mennyivel könnyebben ment így a búcsúzás! Hiszen a gyermekek azt mondhatták egymásnak: — A viszontlátásra, nem is olyan sokára!

— A leánykák még a pályaudvaron is tervezgetve dugták össze a fejüket.

— Le fogom írni mindig pontosan az elbeszéléseket, amiket a gárdagyűlésen hallok, s feljegyzek minden új játékot is — mondá Sárika.

— Nagyon jó lesz! — biztatta Anna. — Hiszem, hogy a plébános úr megteszi majd, amire kérjük. Lesz majd nekünk is Szív-gárdánk, meglásd! . . .

•

Özvegy Dankulineczné tanítóné asszony igaz hálával gondolt arra, mennyi jóban volt egykor része Annuska szüleinek házában, s arra is, hogy Szabó Károly mily nemesszívűen vállalkozik arra, hogy fiacskája érvényesülésének útját egyengesse. Éppen azért mindent elkövetett, hogy Gyurika meg Sárika igazán boldog, felejtethetetlen szünidőt töltsenek nála.

A gyermekek kimondhatatlanul élvezték is az eddig csak hírből ismert falusi élet minden gyönyörűségét; a baromfiudvar vidám lármáját csak úgy, mint az esti fejkor a frissen megivott pompás, meleg tejet. Járták Zuszka nénivel a zúgó erdőt, szedtek málnát, sütöttek zsiványpecsenyét, fürödtek a patakban, — s a leánykák fölséges harangvirág-bokrétáikat nem egyszer vitték ki a

csendes kis temetőbe, a drága jó öregek sírjára.

És hogy minden örömük meglegyen, Zuszka néni készségesen pártfogolta a plébános úrnál azt a kérésüket is, hogy alakítson a faluban Szívárdát.

— Itt is bizonyosan jobbak lesznek tőle a gyermekek — magyarázta Sárika mély meggyőződéssel.

A plébános úr mosolygott és megígérte, hogy teljesíti a kívánságot. Ki fogja hirdetni a templomban, hogy a gyermekek jelentkezhetnek próbaidőre; tart is nekik vasárnap délutánonként egy-egy tanítást, — a gyűlés további vezetését azonban Zuszka néninek kell elvállalnia.

Ez megtörtént. És a falu gyermekeit boldoggá tették a vasárnap délutáni összejöveledek, melyek ügyes megrendezésében a jó tanítóné igen nagy hasznát vette mindkét kislánynak. S hogy Sárika öröme teljes legyen, a plébános úr úgy határozott, hogy még az ő otlétében, tehát augusztus utolsó vasárnapján tartja meg az ünnepélyes tagavatást.

Sárika túláradó boldogsággal hallotta, mint dicséri meg a plébános úr nyilvánosan az „ő kis gárdistáit”. Azt mondja, hogy a szülők bámulva hozzák neki hírül, mily jók, engedelmesek, szolgálatkészek mostanában a

gyermekaik; soha eddig még nem voltak ilyenek . . .

Sárika lehúnyta szemét és szíve mélyéről feltört a hálátelt fohász: Jézus Szíve . . . , köszönöm! Tudom, hogy Te azt akarod, hogy minél több gyermek szeressen és Irántad való szeretetből legyen jó. Én ezért dolgoztam itt . . . Köszönöm, hogy sikerült!

*

A plébános úr azt óhajtotta, hogy a gárdista-avatás minél ünnepélyesebb legyen s ezért úgy rendelkezett, hogy az egész csapat együtt, zászló alatt vonuljon a templomba. Minthogy azonban az egyházközségnek Jézus Szíve-zászlaja nem volt, megbízta Petrórt meg Gyurkát, hogy menjenek át a szomszéd faluba s kérjék el erre az alkalomra az ottani Jézus Szíve-zászlót.

A fiúk készségesen eleget tettek a megbízásnak. Másnap aztán természetesen az ő feladatuk volt, hogy a zászlót vissza is szállítsák oda, ahonnan hozták.

Zuska néni még ezt az utat is kedves kirándulássá akarta tenni számukra s ezért így szólt hozzájuk:

— Ha átadtátok a plébános úrnak a zászlót, ne a napsütötte, poros országúton térjete vissza. Kellemesebb lesz az árnyas erdőn keresztül jönnötök. Vágjatok át a hegyen — s aztán a Kopasz-völgyben, a pa-

tak mentén jöjjetek haza. Úgy-e Petró, ismered ezt az utat?

— Hogyne ismerném! — bizonykodott Petró. — Hiszen nem egyszer jártunk arra.

— Sietnetek pedig egyáltalán nem szükséges — folytatta édesanyja. — Csomagolok nektek ebédet s majd megeszitek a Csorgónál; ott, ahol a tavasszal annyi nefelejcsot szedtünk, emlékszel? Aztán ha a déli nagy hőség elmúlt, szépen hazaindultok s uzsonnaidőre itthon lesztek a nélkül, hogy kifáradtatok s kimelegettetek volna.

A fiúk vidám kedvvel lépegettek a szomszéd falu felé a szép napsütéses délelőttön. A zászlót pontosan leadták rendeltetési helyén, — aztán a dülőútra tértek, mely felvezetett a hegynyeregbe.

Már meglehetősen elhagyták a falut, mikor utánuk vitte a szél a déli harangszót. Levették kalapjukat s elmondták szépen az Úrangyalát. De Gyuri aztán megszólalt:

— Petró, az én gyomromban is elharangoztak már. Jó lenne itt valahol letelepedni s megebédelni.

A kirándulások terén sokkal tapasztaltabb Petró így felelt:

— Fogadjuk csak meg mama tanácsát s menjünk fel a Csorgóig. Ott hűvös helyen telepedhetünk le és szomjunkat is olthatjuk mindjárt a forrás friss vizével.

— Messze van-e még?

— Látod ott az erdő alján azt a kis házat?

— Látom.

— Hát olyan magasságban van, de a szemközti domboldalon. A kunyhó jól oda látszik.

Gyuri elővette az óráját.

— No, fél egyre odaérünk; addig még kibírom! — Azzal vidám nótára gyujtva lépegetett tovább pajtása oldalán.

Mikor éhségüket és szomjukat lecsillapítva elégedetten üldögéltek a forrás melletti puha gyepszőnyegen, Gyuri megszólalt:

— Te Petró, a felnőtteknek mégis igazuk van, ha bosszankodnak azon, hogy mi néha okosabbak akarunk lenni náluk s jobban akarunk tudni egyet-mást. Látod, elismerem például, hogy most Zuszka néni-nek volt igaza. Sokkal jobb volt ám itt megebédelni, mint ott, ahol én szerettem volna.

— Hát bizony itt a lombok alatt távolról sincs olyan meleg, mint odakinn . . . Vagy talán el is bujt a nap?

E pillanatban heves szélroham süvített végig a lombok között.

— No, csak nem kapunk esőt?

Petró felállt és néhány lépést tett előre, hogy szabadabb térségen nézhessen körül.

— Hű, Gyuri! Nyakunkon az eső! Nézd, milyen sötét fellegeket hajt a szél!

Ekkorra már Gyuri mellette volt.

— Bőrig ázunk mindjárt! De talán elérjük azt a kunyhót, mielőtt a zápor megered!

S a két fiú nyakába szedte a lábát.

Odafenn a kis ház ajtajában pedig megjelent éppen ekkor egy mosolygós szemű, hároméves csöppség. Szétnézett . . . S mit gondolt, mit nem? . . . Talán azt, hogy jó lenne anyja után menni, aki kora hajnaltól munkában van. És lábacskaít sietve szedgetve, vígan indult lefelé az úton.

Pár pillanat múlva megjelent nagyapja is, egy hajlott hátú, bocskoros öreg pásztor.

— Vaszilina! Vaszilina! Gyere vissza! — kiáltozott utána. — Megázol!

A csöppség nevetett egyet és — futásnak eredt. A bicegő öreg pedig bizony hiába igyekezett volna versenyre kelni azokkal a fürge lábacskákkal!

Az út kanyarulatánál azonban hirtelen két nagy fiú termett a gyermek előtt — és a nagyobbik minden teketóriázás nélkül ölébe kapta. Mire a zápor kopogni kezdett a háztetőn, már le is tette a pitvarajtóban.

— Így ni, kis szökevény! — mondotta nevetve.

— Dícsértessék! — köszöntötte Petró az öreg gazdát ruszinul. — Itt maradhatnánk-e, míg eláll az eső?

— Hogyne, jöjjenek csak beljebb! — vá-

laszolta az öreg. — Honnan jönnek az úrfiak?

— A plébános úrtól; én a Dankulinecz tanító úr fia vagyok — felelte Petró.

— No, csakugyan . . . Úgy megnőtt, hogy alig ismerem! . . .

— Ez meg a barátom Budapestről. — folytatta Petró büszkén. — Nálunk nyaral.

Az öreg pásztor arca e szavak hallatára felderült. Tisztességtudón és igaz örömmel nyújtotta kezét a fiú felé s kedves tört magyarsággal szólalt meg:

— Isten hozta! Az öreg tekintetes úr, az én jó gazdám mindig mondta: meglátod Andrej, lesz még jobb idő is, ha visszajönnek a magyarok!

— Gyuri barátom a tekintetes úr déd-unokája — magyarázta Petró.

— Hogy? . . . Hogy? . . . — a szavak akadozva törtek elő az öreg ajkáról s hitetlenkedve nézett hol egyik, hol másik fiúra.

— Úgy van; édesanyámat Ladamóczy Annának hívják — jött Gyuri a segítségére.

Az öreg tekintete e pillanatban a fiú óraláncára esett.

— Istenem! — kiáltott fel és egy gyors mozdulattal lehajolva, hűséges szíve minden melegével megcsókolta annak díszét: a Rákóczi-pénzt.

Aztán lerogyott a padkára.

— Hogy ezt megérttem! Istenem, hogy

ezt megértem! — hajtogatta egyre s öklével törölgette könnyező szemét.

Gyurkát mélyen meghatotta e jelenet. Odalépett a megindult öreghez s szeretettel tette karját a vállát fedő durva darócra.

— Hát ismeri ezt a Rákóczi-pénzt, Andrej bácsi?

— Hogy ismerem-e? A gazdámé volt! Az én jó gazdámé . . . Itt van a párja nálam . . . Tessék csak jönni!

Bevezette a fiúkat az alacsony kis szobába, melynek sarkában régi Jézus Szíve-kép függött. Előtte mécses égett. A kép ugyancsak füstös volt; hosszú évek óta hány-szor imbolyoghatott előtte a ház lakóinak buzgó könyörgését tolmácsoló kis olajlámp! Mellőle pedig reszkető kézzel leakasztotta az öreg — a libertást.

— Itt van, tessék . . . Ezt is az óráján viselte a jó tekintetes úr . . . Isten nyugosztalja!

— És hogy került Andrej bácsihoz? — kérdezte Gyuri csodálkozva.

— Akkor adta ide, mikor utoljára láttam ott fönn a hegytetőn. Ott szeretett üldögelni a nagy tölgyfa alatt, ahonnan ellátni messzi, mindenfelé . . . Akkor már nem állottam az ő szolgálatában, hiszen a földjeit elvették a csehek. De azért mindig barátságosan elbeszélgetett velem, mikor arrafelé jártam. S ha panaszkodtam a sok bajról, szegény-

ségről, mindig így vigasztalt: Ne búsulj Andrej, lesz még itt jobb világ! Csak kérd az Istent, hogy az én Annuskám kisleányból derék ember legyen és hogy visszajöjjön ide. Nem a csehek fognak titeket boldogabbakká tenni, hanem ő, ha Isten is úgy akarja. Majd meglátod!

Gyuri meghatottan hallgatta e szavakat; úgy érezte, hogy az öreg pásztor most porladó dédapja üzenetét közvetíti . . . S lelkében egyszerre nagy világosság támadt: most állott előtte először egészen tisztán, hogy mindenkinek hivatása van e földön, melyet iparkodnia kell maradéktalanul betölteni. Neki hát itt lenne hivatása?

— És csakugyan imádkozott értem, Andrej bácsi? — kérdezte melegen.

— Oh, de mennyit, drága úrficskám! A jó Jézus tudja, hogy mindennap . . . És mindennap kértem az Istent, hogy megtehessem, amit a tekintetes úr rám bízott. Itt van a pénz, tessék . . .

Mert ezt mondta: „Andrej, őrizd hűségesen a nagy fejedelem pénzét, míg eljön Annuska kisasszony a kisleánnyal. Akkor add oda s mondd meg, hogy jöjjenek ide az öreg tölgyfához, gondoljanak itt rám, ahol én is olyan sokszor gondolkodom rájuk.” Aztán még egyszer megkérdezte: „Jól megértettél, Andrej? Odaadod ezt a pénzt és megmon-

dod, hogy itt, az erdő királyánál gondoljanak rám."

— Nem is láttam többé; hirtelen halt meg szegény . . .

Gyuri átvette az emlékpénzt.

— Köszönöm, Andrej bácsi! Majd ide akasztom a másik mellé az óraláncomra, jó lesz?

— Úgy, úgy, úrficskám — felelte az öreg s elégedetten nézte, mint kapcsolja fel Gyuri ügyes kézzel a libertást. — Éppen így hordta az én jó gazdám! Most már meghalhatok én is . . .

— Ne siessen azzal, apó! — szólalt meg most Petró.

Gyuri is igyekezett vidámabb hangot megütni.

— Még előbb táncolnia kell majd ennek a kis szökevénynek a lakodalmán! — mondta tréfásan és megsimogatta az apróságot, ki ujját szájába dugva bámulta, ami körülötte történik. — Nézd Vaszilina, elállt az eső, most már ki lehet menni az udvarra!

Kiléptek valamennyien. A gyors zápor elverte a port s az ózondús levegő csak úgy áradt az erdők felől . . .

Fenn a hegynyergen már gyönyörűen sütött a nap.

— Ott, ott, — mutogatta az öreg pásztor — az a hatalmas tölgy az öreg tekintetes úr kedves fája . . . Oda menjenek fel!

— Úgyis arra visz az utunk! — mondta a tereppel ismerős Petró.

— Istenem . . . milyen szívesen elkísérném, ha bírná a lábam — sóhajtott a öreg.

— No majd esztendőre, Andrej bácsi, mégpedig — ha Isten is úgy akarja — anyussal! — vigasztalta Gyuri. — Milyen öröme lesz neki is, ha viszontláthatja dédapó hűséges emberét!

Azzal a két fiú meleg búcsúzás után, nekivágott a hegynyeregbe vezető útnak.

*

Kevés szó esett közöttük. Gyurit nagyon komoly gondolatok foglalkoztatták; igen mély hatást tett rá az öreg pásztorral való találkozás. Petró észrevette ezt és ő is hallgatott.

Felérve a százados tölgyhöz, gyönyörködve néztek körül a fölséges tájon.

— Úgy-e nincs semmi csodálnivaló azon, hogy jó dédapádnak annyira tetszett ez a vidék? — mondotta Petró a bennszülött büszkeségével.

— Azért is szerette annyira, mert családknak ősi földje volt — válaszolta Gyurka komolyan. Majd levette a kalapját.

— Imádkozzunk érte.

Ájtatosan elmondtak egy Miatyánkot és egy Üdvözlégyet.

Gyurka ezután melegen fordult barátjához:

— Imádkozz Petró ezentúl sokszor azért

is, hogy derék emberré lehessenek és elvégezhessem azt, amit itt tennem kell.

— Mit kell tenned?!

— Nem tudom — felelte Gyuri elgondolkozva. — De hallottad, hogy mit mondott dédapám Andrej bácsinak: „Én fogom itt boldoggá tenni a szegény népet.” Csak nem tudom, hogyan gondolta el ezt.

Kis idő múlva így folytatta:

— Látod, Petró, voltaképen én is idevaló vagyok, még ha eddig nem is láttam e földet, — hiszen Isten tudja, mióta a családunk birtoka volt. Ugy-e, hát van közöm hozzá? És van közöm e vidék lakosaihoz is? Nem ok nélkül üzenté dédapó, amit üzent!

Tekintete beszéd közben a régen elárvult, gazos, de még mindig barátságos ülőhelyet kínáló gyeppadra esett — és a nélkül, hogy figyelt volna arra, amit tesz, leült reá. Petró mellé telepedett.

— Ejnye, de kényelmes helyecske ez! — mondta.

Gyurka hirtelen hozzá fordult:

— Te, itt anyus is ült gyermekkorában! Mesélte, hogy mikor egyszer málnázni voltak, dédapó elhozta kedvenc kilátóhelyére s tréfásan bemutatta neki az erdő királyát.

— Ezt az öreg fát?!

— Bizonyosan ezt. Hiszen a tölgy az erdők királya.

— Ezt még sohasem hallottam; nálunk ezt nem mondják.

— Pedig Andrej bácsival is így ismételtette el szavait dédapó: „Jöjjünk fel az erdők királyához . . . Vagy . . .”

A fiú szeme fölcsillant.

— Vagy talán valami különös oka volt erre?

Petró elnevette magát.

— No, második Sherlock Holmes! Mesélted a multkor, hogy ha Sherlock Holmes talált egy gombot — abból meg tudta állapítani, hogy hol van az indiai maharadzsa elveszett gyémántja. Andrej bácsi azt mondta neked, hogy jöjj az erdők királyához — hát te most meg akarod e király kincsét találni! Szívesen segítenék, — kötődött tovább vidáman — csak az a kár, hogy nem hoztunk ásót . . .

Gyuri keze véletlenül az óraláncára siklott s libertásai összecsörrentek a rajta függő kis kulccsal. Vidáman válaszolta:

— Pedig nézd, a kincsesláda kulcsa már itt van!

Petró most elkomolyodott kissé.

— Te Gyuri, ez nem is olyan egészen nevetséges dolog. Hiszen azt a kulcsot is dédapád küldte — és nem tudjátok, mi szándékkal.

— Ugyan mit nyissak itt ki vele? — mosolyodott el fanyarul Gyuri.

— Azt már én nem tudom! — kacagott ismét Petró. — Te akarsz második Sherlock Holmes lenni, — neked kell kitalálni!

Gyuriban is fölülkerekedett a fiús jókedv.

— No várj — mondta. Azzal a könyökét térdére, állát tenyerébe támasztva tréfásan összehúzta a szemöldökét s úgy tett, mintha szörnyen gondolkoznék. Olyan mulatságos figura volt, hogy Petró huncutul föl kacscintott a fa koronájára:

— Kedves király úr, ugyan súgja meg kérem szegény Sherlock Holmesnek, hogy hol a kincs, amit őriz?

Az utolsó szavak hallatára Gyuri felugrott, mintha puskából lőtték volna ki.

— Persze, hogy kincset őriz! — kiáltotta. — Egy bögrét meg dohányt!

Petró úgy nézett rá, mint aki nem tudja, hogy vajjon nem hirtelen meghabarodott emberrel van-e dolga. Gyuri jónak is látta hamarosan elmondani, ami hirtelen eszébe jutott: hogy anyja egyszer málnát szedett Zuszka néni számára a király úr bögréjébe.

Erre aztán Petró is fellelkesült.

— Rajta! Keressük meg hát azt a kincset!

S a lázas buzgalommal kereső két fiú nem sok idő múlva rá is akadt a sűrű szederindáktól takart, de helyéből még mindig elég könnyen kimozdítható szikladarabra, mely a drága jó nagyapó kincstárát zárta.

És a kincstárban ott állt az ócska bögre, — meg egy erős, vaspántos kis láda.

Gyuri áhitattal emelte ki a napvilágra. Le volt zárva. Ám az óra láncán függő kis kulcs — ha nehezen is — megfordult a zárjában.

A ládika írásokkal volt tele. Legfelül egy levél e címezzel:

„Szeretett unokámnak, Szabó Károlyné, született Ladamóczy Annuskának, — meg kisiának, az én reménységemnek.”

— Kibonthatom, hiszen nekem is szól — mondta meghatottan. És elkezdte olvasni a gyöngybetűket, miket egy régen porladó jószágos öreg kéz vetett az elsárgult papírlapra.

Drága Annuskám!

Annyira figyelnek mostanában, hogy házkutatástól tartok. Félttem az értékpapírokat, melyekben vagyonunk jelentékeny részét sikerült megmenteni számotokra, — kiviszem hát „kincstáramba”, melynek hollétéről te tudsz. Bízom abban, hogy rájuk akadsz, még ha engem el is szólítana az Úristen, mielőtt felvirradna a boldog nap, melyet annyira várunk . . . Tudom, hogy hűséges szíved el fog hozni nagyapád kedvenc tartózkodási helyére . . .

Birtokomat elvitte a cseh földbirtok-reform; csupán legértéktelenebbnek látszó részét, a Kopasz-völgy környékét hagyta meg nekem.

Nem föllegezem; meg vagyok ugyanis győződve arról, hogy így jártunk legjobban: a föld mélye kincset rejtget. Mellékelem a vidék geológiai térképét, valamint hosszas és alapos kutatásaimról szóló feljegyzéseimet is. Ha a Mindenható annak a csöpp kis embernek, kivel bennünket most megörvendeztetett, majdan rátermettséget s vállalkozási kedvet adna, — munkája nyomán virágzó bányatelep keletkezhetnék itt, mely nemcsak családunkat emelné fel ismét, de föllendíthetné az egész vidéket s biztosíthatná azt a jólétet e derék népnek, melyet hiába vár a csehektől . . .

Petró közbeszólt:

— Ezért biztatta hát Andrej bácsit azzal, hogy vége lesz a szegénységnek, ha te visszajössz! . . .

— És ezért várt engem Andrej bácsi olyan nagyon! . . . S várnak talán sokan mások is, akiknek ő tovább adta a biztatást . . .

Gyuri elnézett hosszan a csendesen pihenő vidék felett. Mintha az idő távolából lüktető munka zaja csendült volna lelkébe . . . Végre megszólalt:

— Most már tudom, mi a feladatom — mondta ünnepélyes hangon. Bányamérnöknek kell lennem. Tanulni fogok sokat, nagyon sokat — aztán idejövök ősi földünkre és teljesítem dédapám kívánságát.

— Én is úgy hiszem, hogy ezt kell tenned — válaszolta barátja elgondolkozva.

Gyurka rá nézett.

— Akarsz-e segítségemre lenni a nagy munkában, mely itt rám vár?

Petró szeme fölcsillant.

— Akarok! Együtt dolgozunk majd! Megnyitjuk a bányát s lesz munkája, kenyere mindenkinek az egész vidéken!

— Add hát a kezed — mondta Gyurka férfias komolysággal — s kössünk szövetséget egy egész életre. Rólunk lássák majd, hogy kell a ruszinnak meg a magyarnak együtt dolgozni Szent István földjének, Jézus Szíve országának fölvirágoztatásán!

A ragyogó napsütésben, mely ekkor elöntötte őket, bizonynyal a drága jó dédapó, a bölcs öreg tekintetes úr megelégedett mosolya sugárzott rájuk. Hiszen az ilyen nagy feladatokat látó s nemes célokat maguk elé tűző fiúk komoly kézszerítése záloga a szebb, a boldogabb jövőnek!

